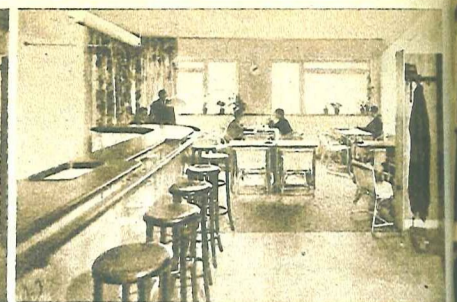

Ovan fr. v.: Exteriör av kollektivhuset vid John Ericssonsgatan i Stockholm. — Lägenhetsinteriör. — Barnavdelningen. — Restaurangen.

I kollektivhuset.

Vi leva i en övergångstid. Det har blivit sagt så ofta, att det nästan verkar tjatigt att upprepa det, men det är lika sant ändå. Och det är ett lika sant och lika uttjatat faktum, att det ofta blir kvinnorna, som få lida värst i övergångstider. Förr i världen var hemmet kvinnans självklara verksamhetsområde, där hon var både husmor och hantverkare. Som en följd av industrialiseringen har kvinnans verksamhetsområde i senare tider i allt högre grad förlagts utom hemmet; i gengäld har hennes arbete i hemmet visserligen underlättats men ej i samma grad som hennes arbete utom hemmet ökat. Så får i många fall husmodern i obemedlade familjer, där man ej har råd att hålla sig med hembiträde, utföra två personers arbete, ofta till men för sin kroppsliga hälsa och andliga spänstighet. Det är för kvinnor och familjer av den typen arkitekt Sven Markelius tänkt sitt nyuppförda kollektivhus vid John Ericssonsgatan i Stockholm.

Den debatt, som uppstod kring kollektivhustanken, då arkitekt Markelius först framförde den i Sverige, verkade i hög grad begreppsförvirrande. Det tycktes på sina håll, som om man misstänkte arkitekt Markelius för avsikten att tvinga alla människor in i kollektivhus, antingen de ville eller inte. Men avsikten med kollektivhuset är ju inte att tvinga på några människor en ny livsföring utan att bereda dragligare livsförhållanden för dem som redan — frivilligt eller ofrivilligt — brutit med den gamla hävdvunna arbetsfördelningen mellan man och kvinna.

I kollektivhuset finns sålunda förutom alla upptänkliga moderna bekvämligheter i de enskilda våningarna ett centralkök, med vilket varje lägenhet står i förbindelse genom lokaltelefon och mathiss. Man ringer ner till köket och hör efter, vad det finns att välja på — hyresgästerna äro också välkomna med alla förslag till matsedeln, betonas det — och några minuter senare har man hissen där med maten, ångande varm och färdig att sättas på bordet. Men det är inte något slags »mattvång» på hyresgästerna, utan var och en kan, om han så önskar, laga sin mat i den visserligen rätt minimala men förstklassigt utrustade kökvrån. Vidare finns en barnavdelning med utbildade barnsköterskor och under läkar-kontroll.

I detta sannskyldiga barnparadis, där det

finns plaskdamm och sandlåda inomhus och väggar, som man får klottra på hur mycket som helst, de näpnaste miniatyrmöbler och massor av leksaker och uppe på taket solterrass med dusch, kan modern lämna ned sitt barn, när hon går till sitt arbete och känna sig trygg för dess välfärd. Mot en ganska måttlig avgift får barnet här mat, nödig vård och tillsyn, sina kläder lagade och tvättade. Och — det inte minst värdefulla — genom den tidiga kontakten med andra barn få barnen den sociala fostran, som av moderna psykologer framhålls som så betydelsefull för deras kommande livsinställning. Det finns även möjlighet att helinackordera barnen i barnavdelningen för längre tid, om föräldrarna ha kvälls- eller nattarbete samt för kortare tid, om ett sjukdomsfall inträffar, föräldrarna måste resa bort eller önska gå ut en kväll. För eventuellt sjuka barn finns ett isoleringsrum, och för äldre barn en avdelning, där de kunna läsa sina läxor i ro. Städning och tvätt och lagning kan man också få utfört till synnerligen moderata priser. Vad som i själva verket alltså ligger bakom kollektivhusets byggande är en i högsta grad demokratisk princip, nämligen den, att även de obemedlade genom sammanslutning och gemensamt anställande av arbetskraft skola kunna få den hygien, de bekvämligheter och den vård för sina barn, som förut varit endast den förmögna klassen förbehållen.

Men vad säga nu pionjärerna själva om sina nya hemförhållanden? Vi ha hälsat på hos några av de första invånarna i det vackra gula huset med den sicksackiga fasaden vid John Ericssonsgatan och hört oss för och fått idel entusiastiska svar. Så än tycks då inte eftertankens kranka blekhet ha infunnit sig.

— Vi trivs alldeles utmärkt, förklarar arkitekten fru Hillevi Svedberg och visar oss omkring i den vackra tvårumslägenheten sex trappor upp med härlig utsikt över den grönskande gården och Riddarfjärdens vatten, hon bebor med sin make, civilingenjör Almström. Och arkitekt Svedberg påpekar för oss en hel del små tekniska finesser, som bidra till lägenheternas hemtrevnad: den utmärkta ljudisoleringen, kylskåpet, som såväl som kylan ingår i hyran, korklinoleummattor, som inte kyla av sig och

som dämpa ljudet, när man går på dem, urtag i fönsterbrädet, genom vilka den varma luften strömmar upp från värmeelementen längs med fönstren och motverkar drag. På balkongen skyddas man från insyn från grannar genom en hög skiva av armerat glas, som likväl inte hindrar solljuset att skina på balkongens blomlådor. Balkonggolvet är belagt med plattor i stället för det vanliga skrovliga gråsvarta golvet och blomlådor följa med, vilket ju direkt uppmuntrar en att använda balkongen till dess rätta ändamål i stället för som på många håll till klädtorkningsplats och skräpvrå. En annan praktisk detalj är, att elektriska mätaren och gasmätaren sitta ute i förstugan, så att man slipper det där lilla förgärliga meddelandet »Vi har sökt Eder o. s. v.» när man kommer hem från arbetet på kvällen.

Filmarkitekten fru Bibi Lindström sitter och skissar upp lyxbetonade hemmiljöer för Europafilms nästa film, när vi titta in i hennes enrumslägenhet, som bara skulle behöva en dörr för att bli två rum, strax intill familjen Svedberg-Almströms. Fru Lindström och hennes man äro lika förtjusta som deras granne i sin nya bostad, i balkongen, i utsikten och i kollektivhusidén. Det är underbart för den som liksom jag långa tider måste lämna sitt hem på morgonen och inte kommer hem förrän vid sjutiden på kvällen, att slippa tänka på matlagning eller gå ut och äta. Restaurangen på nedre botten är ju så trevlig. Och så är det så tyst här, och det är man ju inte van vid från alla nya hus.

I den sista punkten instämmer också doktor och fru Niels Nielsen, pappa och mamma till kollektivhusets yngsta, lilla Ingrid, sex månader. De bebo en vacker trerumslägenhet med två balkonger (två våningar sammanslagna) i våningen 5 trappor upp. Näst största rummet använder doktorn som mottagningsrum och i minsta rummet sover lilla Ingrid. — Jag lagar i allmänhet maten själv, säger fru Nielsen, och har hand om Ingrid. Men det är ju bra att barnavdelningen finns som reserv, om man vill resa bort eller gå ut ibland. Annars skulle man ju aldrig komma loss utan jungfru. Förresten skulle jag aldrig vilja lämna mitt barn till en jungfru, som i allmänhet inte har en aning om barnavård. Och

så kan ju barnen få lekkamrater och slippa bli lillgamla bland vuxna människor. Vi får bara hoppas, att kollektivhusföräldrarna har ansvarskänsla och inte skickar ner sina barn snuviga och förkylda i barnavdelningen.

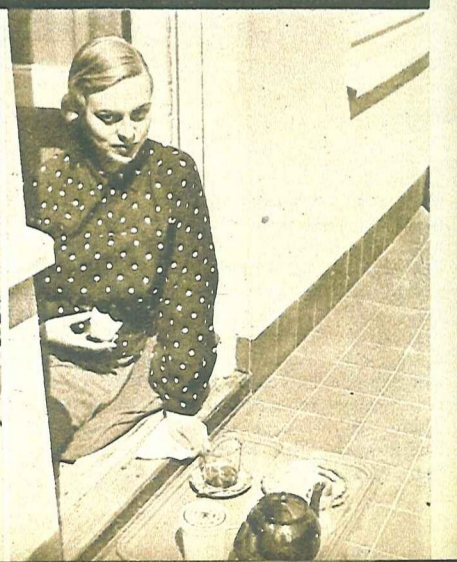
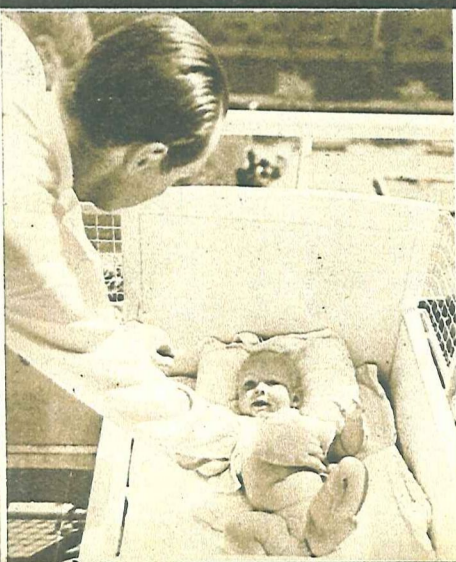
— Jag tror, att kollektivhuset är den enda tänkbara, förnuftiga lösningen för det moderna hushållet. Det är med. kand. fru Aina Versteegh-Lindh som har ordet. Hon sitter ute på balkongen och studerar ett digert verk i medicin, maken, även han med. kand. är just på tjänstgöring på sjukhuset.

— Jag har räknat ut, att två rum och kök i kollektivhus blir betydligt billigare än två rum och jungfrukanmare och jungfru i den mest gammalmodiga våning utan några som helst bekvämligheter. Och så slipper man dessutom ha en främmande människa alldeles inpå sig, som ju följden blir med ett hembiträde i en liten våning. Och det allra bästa här är barnavdelningen. Det är sällan unga människor ha råd med hembiträde, och dessutom känns det lugnare att lämna sitt barn de timmar man måste vara skild från det i utbildade barnsköterskors vård här i barnavdelningen än åt ett hembiträde, som i bästa fall kan laga mat, men sällan kan sköta barn.

Sjöberg står det på den sista dörren, där vi ringa på, och herr Sjöberg kommer själv och öppnar. Han har just semester och vakar därför över husets tvååriga son Olav, blivande lekkamrat till lilla Ingrid, medan mamma är borta på arbetet. Sedan är det meningen att Olav skall tillbringa sin dag i barnavdelningen, tills mamma kommit säger herr Sjöberg. Tänk, så bekvämt på alla vis för min hustru, när hon kommer hem från sitt arbete att bara behöva ringa upp maten. Det lönar sig ju inte att laga den själv, när man får den så billigt. Vi har ju 25 procent på restaurangens alla priser. Och så trevligt med de ljusa väggarna och balkongen och utsikten. Och så bekvämt med tvättredkastet, där man bara behöver kasta ned sina smutsiga kläder. Nej, jag ångrar inte den dag jag gick upp till arkitekt Markelius och såg på ritningarna till kollektivhuset. Och jag har ändå bott här längst av alla, ända sedan första april.

Monica.

Nedan fr. v.: Ingenjör K. Almström och arkitekt fru H. Svedberg-Almström; Lilla Ingrid, Kollektivhusets yngsta, dotter till dr Niels Nielsen; filmarkitekten fru B. Lindström.

Förra veckan vaknade jag till min plats. Det locken, men s dersköna varel ning. De vorc som mest likn: så ömtåliga. Ja par skulle ha deras ansikten make up. Det inte låta bli a in i den saltn ur en filmtid tyckte jag syn sol...

Nej, tacka na hade nyss som pärlade